

เอกสารประกอบคำสอน
วิชา บช. 201 การบัญชีการเงิน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพิชญ์ชญา เหล่าธรรมทัศน์

บทที่ 9

หนี้สิน (Liabilities)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทราบความหมาย และลักษณะของ “หนี้สิน”
2. เพื่อให้ทราบประเภท และเกณฑ์การแบ่ง “หนี้สิน”
3. เพื่อสามารถบันทึกบัญชี “หนี้สินหมุนเวียน” พร้อมกับแสดงรายการในงบดุลสำหรับรายการ
 - เจ้าหนี้ (Accounts payable)
 - ตัวเงินยืม (Notes Payable)
 - ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย (Accrued Expense) เช่น ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย ประกันสังคมค้างจ่าย เป็นต้น
 - หนี้สินกะประมาณ (Estimated Liabilities)
 - รายได้รับล่วงหน้า เงินรับล่วงหน้าจากลูกค้า (Unearned Revenues, Revenues Received in Advance)
 - ส่วนของหนี้สินระยะยาวที่ครบกำหนดชำระในหนึ่งปี (Current Portion of Long – Term Liabilities)
4. เพื่อสามารถบันทึกบัญชี หนี้กู้
 - การจำหน่ายหนี้กู้ในราคาเท่ากับ สูงกว่า หรือต่ำกว่ามูลค่าหนี้กู้
 - การตัดบัญชีส่วนลดมูลค่าหนี้กู้ หรือส่วนเกินมูลค่าหนี้กู้
 - การไถ่คืนหนี้กู้เมื่อครบกำหนด
5. เพื่อให้สามารถแสดงรายการหนี้กู้ในงบการเงิน

ความหมาย

หนี้สิน หมายถึง ภาระผูกพันในปัจจุบันของกิจการ อันเป็นผลมาจากเหตุการณ์ในอดีต คาดว่าจะส่งผลในอนาคตให้กิจการสูญเสีย ทรัพยากรที่มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ เช่น การส่งมอบสินทรัพย์ หรือให้บริการ เป็นต้น

ประเภทของหนี้สิน

หนี้สิน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. หนี้สินหมุนเวียน (Current Liabilities) หมายถึง หนี้สิน ซึ่งครบกำหนดชำระภายใน 12 เดือน นับจากวันที่ในบังคับ หรือชำระคืน ภายในรอบระยะเวลาดำเนินงานตามปกติ เช่น เงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร ตัวเงินจ่ายระยะสั้นเจ้าหนี้การค้า ส่วนของหนี้สินระยะยาวที่ครบกำหนดชำระในปี เงินรับล่วงหน้าค่าใช้สอยจ่าย เป็นต้น

2. หนี้สินไม่หมุนเวียน (Non current Liabilities) หมายถึง หนี้สินที่มีระยะยาวครบกำหนดชำระคืนเกินกว่า 1 ปี หรือเกิน 1 รอบระยะเวลาดำเนินงานตามปกติ เช่น ตัวเงินจ่ายระยะยาว หุ้นกู้ เป็นต้น

ตัวเงินจ่าย (Notes Payable)

ตัวเงินจ่าย หมายถึง ภาระผูกพันที่สร้างขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งกิจการสัญญาว่าจะจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้กับบุคคลหนึ่งในเวลาที่กำหนด

ตัวเงินจ่าย แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ตัวเงินจ่ายการค้า (Trade Notes Payable) หมายถึง ตัวเงินจ่ายที่กิจการออกให้เพื่อการจ่ายชำระหนี้สินที่เกิดจากการดำเนินงานตามปกติของกิจการ เช่น ตัวเงินจ่ายที่ออกให้เพื่อชำระหนี้ค่าสินค้าหรือบริการ เป็นต้น

2. ตัวเงินจ่ายอื่น (Other Notes Payable) หมายถึง ตัวเงินจ่ายที่กิจการออกให้เพื่อการจ่ายชำระเงินกู้ยืม หรือหนี้อื่นๆ ที่ไม่ได้เกิดจากการดำเนินงานตามปกติของกิจการ เช่น ตัวเงินจ่ายที่ออกให้เพื่อการขอกู้ยืมเงิน เป็นต้น

หากจำแนกตัวเงินจ่าย โดยใช้เกณฑ์ดอกเบี้ย จะจำแนกตัวเงินจ่ายได้ 2 ชนิด คือ

1. ตัวเงินจ่ายชนิดมีดอกเบี้ย (Interest – Bearing Notes)
2. ตัวเงินจ่ายชนิดไม่มีดอกเบี้ย (Non interest – Bearing Notes or Zero – Interest

Bearing Notes)

ตัวเงินจ่ายชนิดมีดอกเบี้ย

หมายถึง ตัวเงินจ่ายที่มีอัตราดอกเบี้ยระบุไว้บนหน้าตัว

ดังนั้น เมื่อขอกู้ $\longrightarrow$ ผู้กู้จะได้รับเงินกู้ = เงินหน้าตัว

เมื่อชำระคืนเงินกู้ $\longrightarrow$ ผู้กู้จ่ายคืนเงินกู้ = เงินหน้าตัว + ดอกเบี้ยตัวเมื่อครบกำหนด
(มูลค่าเมื่อครบกำหนด)

ดอกเบี้ยตัวเมื่อครบกำหนด = เงินหน้าตัว $\times$ อัตราดอกเบี้ยต่อปี $\times$ ระยะเวลาตัวครบกำหนด

กิจการจะบันทึกดอกเบี้ยตัวเมื่อครบกำหนดไว้ในบัญชีดอกเบี้ยจ่าย

การนับระยะเวลาตัวครบกำหนดให้ศึกษาจากเรื่องตัวเงินรับ

การบัญชีที่เกี่ยวข้อง

1. เมื่อออกตั๋วเงินจ่าย

1.1 เพื่อชำระค่าสินค้าหรือบริการ

Dr.	ซื้อ (สินค้าคงเหลือหรือบริการที่ได้รับ)	xx	
Cr.	ตั๋วเงินจ่าย		xx (เงินตามหน้าตั๋ว)

1.2 เพื่อชำระหนี้เจ้าหนี้การค้า

Dr.	เจ้าหนี้	xx	
Cr.	ตั๋วเงินจ่าย		xx (เงินตามหน้าตั๋ว)

1.3 เพื่อขอกู้ยืมเงิน

Dr.	เงินสด	xx	
Cr.	ตั๋วเงินจ่าย		xx (เงินตามหน้าตั๋ว)

2. เมื่อชำระเงินตามตั๋วที่ครบกำหนดในงวดบัญชีเดียวกับที่ออกตั๋วเงิน

Dr.	ตั๋วเงินจ่าย	xx	
	ดอกเบี้ยจ่าย		xx
Cr.	เงินสด		xx

3. ในกรณีที่ตั๋วเงินจ่ายไม่ได้ครบกำหนดในงวดบัญชีเดียวกับที่ออกตั๋วเงิน กิจการจะต้องบันทึกรายการปรับปรุงดอกเบี้ยค้างจ่าย ทั้งนี้เพื่อให้กิจการบันทึกค่าใช้จ่ายในส่วนของดอกเบี้ยครบถ้วน

Dr.	ดอกเบี้ยจ่าย	xx	
Cr.	ดอกเบี้ยค้างจ่าย		xx

4. ต้นงวดบัญชีถัดไป

4.1 - หากกิจการบันทึกกลับรายการปรับปรุงดอกเบี้ยค้างจ่าย เมื่อสิ้นงวดบัญชีก่อน

Dr.	ดอกเบี้ยค้างจ่าย	xx	
Cr.	ดอกเบี้ยจ่าย		xx

- เมื่อครบกำหนดชำระตั๋วเงินจ่าย

Dr.	ตั๋วเงินจ่าย	xx	(ตามตามหน้าตั๋ว)
	ดอกเบี้ยจ่าย	xx	(ดอกเบี้ยตั๋วเมื่อครบกำหนด)
Cr.	เงินสด		xx

4.2 - หากกิจการไม่ได้บันทึกกลับรายการปรับปรุงดอกเบี้ยค้างจ่าย เมื่อสิ้นงวดบัญชีก่อน

- 0 -

- เมื่อครบกำหนดชำระตัวเงินจ่าย

Dr. ตัวเงินจ่าย	xx (เงินตามหน้าตั๋ว)
ดอกเบี้ยค้างจ่าย	xx (จำนวนดอกเบี้ยที่ปรับปรุงไว้งวดก่อน)
ดอกเบี้ยจ่าย	xx (จำนวนดอกเบี้ยของงวดปัจจุบัน)
Cr. เงินสด	xx

ตัวอย่างที่ 1 กิจการแห่งหนึ่งได้ขอกู้ยืมเงินจากธนาคาร เกษตรไทย จำกัด เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2550 จำนวนเงิน 120,000 บาท โดยออกตัวเงินจ่ายมูลค่า 100,000 บาท อัตราดอกเบี้ย 10% ต่อปี อายุ 1 เดือน

การบันทึกบัญชี

2550

มี.ค. 10

Dr. เงินสด	120,000	
Cr. ตัวเงินจ่าย		120,000

ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน 100,000 บาท จ่ายดอกเบี้ย
10% ต่อปี อายุ 45 วัน

เม.ย. 10

Dr. ตัวเงินจ่าย	120,000	
ดอกเบี้ยจ่าย	1,000	
Cr. เงินสด		121,000

ชำระหนี้ตั๋วสัญญาใช้เงินที่ครบกำหนด

$$\text{ดอกเบี้ย} = 120,000 \text{ บาท} \times \frac{1}{12}$$

ตัวอย่างที่ 2 จากตัวอย่างที่ 1 สมมติกิจการออกตั๋วเงินจ่ายเพื่อขอกู้เงินในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2550
กิจการปิดบัญชีทุกสิ้นปี

การบันทึกบัญชี

2550

พ.ย. 1

Dr. เงินสด	120,000	
Cr. ตั๋วเงินจ่าย		120,000
ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน 120,000 บาท จ่ายดอกเบี้ย 10% ต่อปี อายุ 3 เดือน		

ธ.ค. 31

Dr. ดอกเบี้ยจ่าย	2,000	
Cr. ดอกเบี้ยค้างจ่าย		2,000
บันทึกดอกเบี้ยค้างจ่าย 1 พ.ย. ถึง 31 ธ.ค. (120,000 บาท $\times$ 10% $\times$ $\frac{1}{12}$)		

ถ้ากิจการบันทึกการกลับรายการปรับปรุง

2551

ม.ค. 1

Dr. ดอกเบี้ยค้างจ่าย	2,000	
Cr. ดอกเบี้ยจ่าย		2,000
บันทึกกลับรายการปรับปรุง ณ สิ้นปี 2550		

ก.พ. 1

Dr. ตั๋วเงินจ่าย	120,000	
ดอกเบี้ยจ่าย	3,000	
Cr. เงินสด		123,000
บันทึกตั๋วเงินจ่ายพร้อมดอกเบี้ยครบกำหนด		

จะเห็นว่าจากการบันทึกกลับรายการข้างต้น ดอกเบี้ยจ่ายสำหรับปี 2551 เท่ากับ 1,000 บาท

ถ้ากิจการไม่บันทึกการกลับรายการต้นปี 2551

2551

ก.พ. 1

Dr. ตัวเงินจ่าย	120,000
ดอกเบี๋ยค้างจ่าย	2,000
ดอกเบี๋ยจ่าย	1,000
Cr. เงินสด	123,000
บันทึกตัวเงินจ่ายพร้อมดอกเบี๋ยครบกำหนด	

จะเห็นได้ว่า การบันทึกบัญชีวิธีนี้ ดอกเบี๋ยจ่ายสำหรับปี 2551 เท่ากับ 1,000 บาท
เช่นเดียวกับการบันทึกการบันทึกกลับรายการปรับปรุง

ตัวเงินจ่ายชนิดไม่มีดอกเบี๋ย

หมายถึง ตัวเงินจ่ายที่ไม่ได้ระบุอัตราดอกเบี๋ยไว้บนหน้าตั๋ว

ดังนั้น เมื่อออกตั๋ว $\longrightarrow$ ผู้ซื้อตั๋วจะได้รับเงิน = เงินหน้าตั๋ว - ดอกเบี๋ยที่ถูกหักไว้ล่วงหน้า
เมื่อชำระคืนเงินตั๋ว $\longrightarrow$ ผู้จ่ายคืนเงินตั๋ว = เงินหน้าตั๋ว
(มูลค่าตั๋วเมื่อครบกำหนด)

ดอกเบี๋ยที่ถูกหักไว้ล่วงหน้าจะบันทึกไว้ในบัญชี ส่วนลดในตัวเงินจ่าย (Discount on Notes Payable)

การบัญชีที่เกี่ยวข้อง

1. เมื่อออกตัวเงินจ่ายชนิดไม่มีดอกเบี๋ย

Dr. เงินสด	xx
ส่วนลดในตัวเงินจ่าย	xx (ดอกเบี๋ยที่ถูกหักไว้ล่วงหน้า)
Cr. ตัวเงินจ่ายอื่น	xx (จำนวนตามหน้าตั๋ว)

2. เมื่อชำระเงินตามตั๋วที่ครบกำหนดในงวดบัญชีเดียวกับที่ออกตั๋วเดิม

2.1 บันทึกจำนวนเงินที่ต้องชำระตามหน้าตั๋ว

Dr. ตัวเงินจ่ายอื่น	xx
Cr. เงินสด	xx

2.2 บันทึกรโอนส่วนลดในตั๋วเงินจ่ายทั้งจำนวนรับรู้เป็นดอกเบี้ยจ่าย

Dr. ดอกเบี้ยจ่าย	xx
Cr. ส่วนลดในตั๋วเงินจ่าย	xx

3. ตั๋วเงินจ่ายไม่ได้ครบกำหนดในงวดบัญชีเดียวกับที่ออกตั๋วเงิน

3.1 บันทึกรจำนวนเงินที่ต้องชำระตามหน้าตั๋ว

Dr. ตั๋วเงินจ่ายอื่น	xx
Cr. เงินสด	xx

3.2 กิจการต้องบันทึกรายการปรับปรุงเพื่อรับรู้ดอกเบี้ยจ่ายสำหรับระยะเวลานับจากวันที่ในตั๋วจนถึงวันสิ้นงวดบัญชี โดยตัดจากบัญชีส่วนลดในตั๋วเงินจ่าย

หากกิจการใช้เส้นตรงในการตัดบัญชีส่วนลดในตั๋วเงินจ่าย

$$\text{ดอกเบี้ยจ่าย} = \text{ส่วนลดในตั๋ว} \times \frac{\text{ระยะเวลานับจากวันที่ในตั๋วจนถึงวันปรับปรุง}}{\text{อายุตั๋วเงินจ่าย}}$$

Dr. ดอกเบี้ยจ่าย	xx
Cr. ส่วนลดในตั๋วเงินจ่าย	xx

4. เมื่อตั๋วเงินจ่ายครบกำหนดจ่าย

4.1 ชำระหนี้ตามตั๋วเงินเท่ากับ จำนวนเงินหน้าตั๋ว

Dr. ตั๋วเงินฝากอื่น	xx
Cr. เงินสด	xx

4.2 บันทึกรโอนส่วนลดในตั๋วเงินจ่ายรับรู้เป็นดอกเบี้ยจ่าย

Dr. ดอกเบี้ยจ่าย	xx
Cr. ส่วนลดในตั๋วเงินจ่าย	xx (ยอดคงเหลือในบัญชีของ ตั๋วเงินที่ครบกำหนด)

การบันทึกบัญชี

2550

เม.ย. 1	Dr. เงินสด	200,000	
	ส่วนลดในตั๋วเงินจ่าย	5000	
	Cr. ตั๋วเงินจ่ายอื่น		205,000
	ออกตั๋วเงินจ่ายไม่มีดอกเบี้ยย อายุ 5 เดือน		
	จำนวนเงินตามหน้าตั๋ว 205,000 บาท		
ก.ย. 1	Dr. ตั๋วเงินจ่ายอื่น	205,000	
	Cr. เงินสด		205,000
	ชำระเงินตามตั๋วที่ครบกำหนด		
	Dr. ดอกเบี้ยจ่าย	5,000	
	Cr. ส่วนลดในตั๋วเงินจ่าย		5,000
	บันทึกได้รับรู้ดอกเบี้ยตั๋วเงินระยะเวลา 5 เดือน		

ตัวอย่างที่ 5 จากตัวอย่างที่ 4 สมมติ กิจการออกตั๋วเงินจ่าย เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2550 กิจการปิดบัญชีทุกสิ้นปี

การบันทึกบัญชี

2550

พ.ย. 1	Dr. เงินสด	200,000	
	ส่วนลดในตั๋วเงินจ่าย	5000	
	Cr. ตั๋วเงินจ่ายอื่น		205,000
	ออกตั๋วเงินจ่ายไม่มีดอกเบี้ยย อายุ 5 เดือน		
	จำนวนเงินตามหน้าตั๋ว 205,000 บาท		
	Dr. ดอกเบี้ยจ่าย	2,000	
	Cr. ส่วนลดในตั๋วเงินจ่าย		2,000
	ปรับปรุงดอกเบี้ยจ่ายของตั๋วเงินชนิดไม่มีดอกเบี้ยย		
	$(5,000 \times \frac{2}{5})$		

2551

เม.ย. 1	Dr. ตัวเงินจ่ายอื่น	205,000	
	ดอกเบี้ยจ่าย	3,000	
	Cr. เงินสด		205,000
	ส่วนลดในตัวเงินจ่าย		3,000
	จ่ายชำระหนี้ตัวเงินจ่ายที่ไม่มีดอกเบี้ย พร้อมรับรู้		
	ดอกเบี้ยจ่ายสำหรับระยะเวลา 3 เดือน		